

**Azbest – najważniejsze informacje dla
mieszkańców**

Polska bez azbestu – działamy razem!

Spis treści

Wstęp	5
Podejrzewasz azbest na swojej nieruchomości? Zaczynij od 4 kroków.....	5
Czym jest azbest?.....	6
Azbest i eternit – czy to jest to samo?	6
Gdzie może znajdować się azbest?	6
Kiedy azbest jest niebezpieczny?	7
Czy dach z eternitu trzeba usunąć natychmiast?	8
Dlaczego włókna azbestu są groźne dla zdrowia?	8
Czego absolutnie nie robić z azbestem?	9
Bezpieczne usuwanie azbestu – jak wygląda proces?	9
Masz już zdemontowany eternit na posesji?	11
Obowiązki właściciela nieruchomości.....	11
Czym jest Baza Azbestowa?	12
Czy można otrzymać dofinansowanie na usunięcie azbestu?	13
Dlaczego rok 2032 jest tak ważny?	13
Azbest – fakty i mity	14
Najczęściej zadawane pytania (FAQ).....	14
Najważniejsza zasada.....	16
Przydatne informacje i źródła	16
Polska bez azbestu – działamy razem!	16

Wstęp

Azbest przez dziesięciolecia był powszechnie wykorzystywany w budownictwie. Do dziś znajduje się na wielu dachach, elewacjach, w instalacjach i innych elementach starszych budynków.

Jego obecność wymaga odpowiedzialnego postępowania. Wyrobów zawierających azbest nie należy samodzielnie łamać, ciąć, wiercić, szlifować ani demontować. Właśnie podczas uszkodzania materiału do powietrza mogą uwalniać się niewidoczne włókna azbestowe stanowiące zagrożenie dla zdrowia.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami wyroby zawierające azbest mogą być wykorzystywane w sposób niestwarzający zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska najpóźniej do 31 grudnia 2032 roku. Oznacza to, że właściciele nieruchomości, na których nadal znajduje się azbest, powinni odpowiednio wcześniej zaplanować jego bezpieczne usunięcie.

Podejrzewasz azbest na swojej nieruchomości? Zacznij od 4 kroków

1. 1. SPRAWDŹ

Ustal, czy na nieruchomości mogą znajdować się wyroby zawierające azbest i oceń ich stan.

Nie pobieraj próbek samodzielnie. Nie łam, nie wierć i nie uszkodzaj podejrzanego materiału.

Jeżeli nie masz pewności, z czym masz do czynienia, skontaktuj się z urzędem gminy lub miasta albo specjalistą.

2. 2. ZGŁOŚ

Sprawdź, czy wyroby zawierające azbest znajdujące się na Twojej nieruchomości zostały ujęte w odpowiedniej ewidencji.

Jeżeli nadal znajdują się na nieruchomości, pamiętaj również o obowiązku przekazywania wymaganych informacji o wyrobach zawierających azbest.

3. 3. SPRAWDŹ MOŻLIWOŚĆ DOFINANSOWANIA

Skontaktuj się z urzędem gminy lub miasta i sprawdź, czy prowadzony jest nabór wniosków dotyczący usuwania azbestu.

Zakres pomocy może być różny – w zależności od programu może obejmować m.in. demontaż, odbiór, transport lub unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest.

4. 4. ZLEĆ BEZPIECZNE USUNIĘCIE

Nie demontuj azbestu samodzielnie.

Prace związane z jego zabezpieczaniem i usuwaniem powinny być prowadzone przez odpowiednio przygotowanego wykonawcę, którego pracownicy posiadają wymagane przeszkolenie i stosują procedury ograniczające uwalnianie włókien azbestowych.

Czym jest azbest?

Azbest to wspólna nazwa grupy naturalnie występujących minerałów o charakterystycznej, włóknistej budowie.

Jego włókna są bardzo cienkie, wytrzymałe i odporne na działanie wysokiej temperatury, ognia, wielu substancji chemicznych oraz trudnych warunków atmosferycznych. Azbest dobrze izoluje także ciepło i dźwięk.

Te właściwości sprawiły, że przez wiele lat był uznawany za wyjątkowo użyteczny materiał i stosowano go na ogromną skalę w budownictwie, energetyce, przemyśle i transporcie.

Problem polega na tym, że bardzo drobne włókna azbestu mogą uwalniać się do powietrza i być wdychane przez człowieka. **Azbest ma udowodnione działanie rakotwórcze.**

Azbest i eternit – czy to jest to samo?

Nie. Azbest jest minerałem, natomiast eternit jest wyrobem zawierającym azbest.

Określenie „eternit” jest powszechnie używane przede wszystkim w odniesieniu do płyt azbestowo-cementowych – falistych lub płaskich – stosowanych dawniej jako pokrycia dachowe i elewacyjne.

Dlatego dach z eternitu jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych przykładów zastosowania azbestu, ale zdecydowanie nie jedynym.

Gdzie może znajdować się azbest?

Azbest kojarzy się przede wszystkim ze starymi, szarymi płytami dachowymi. W rzeczywistości stosowano go w znacznie większej liczbie materiałów.

W starszych budynkach może znajdować się między innymi w:

- falistych i płaskich płytach azbestowo-cementowych stosowanych na dachach,
- płytach elewacyjnych,

- elementach budynków gospodarczych i przemysłowych,
- rurach azbestowo-cementowych,
- niektórych przewodach i elementach instalacyjnych,
- izolacjach cieplnych,
- materiałach ogniochronnych,
- wybranych elementach instalacji grzewczych, wentylacyjnych i przemysłowych.

Nie sprawdzaj tylko dachu – w przypadku starszego budynku warto zwrócić uwagę na całą nieruchomość. Jednocześnie sam wygląd materiału nie zawsze można uznać za wystarczającą podstawę do stwierdzenia obecności azbestu.

Pamiętaj!

Jeżeli nie masz pewności, czy dany materiał zawiera azbest: nie łam go, nie wierć, nie szlifuj, nie przecinaj i nie pobieraj samodzielnie próbek.

Kiedy azbest jest niebezpieczny?

Sama obecność nieuszkodzonego wyrobu zawierającego azbest nie oznacza automatycznie natychmiastowego zagrożenia dla zdrowia. Niebezpieczeństwo wzrasta wtedy, gdy z materiału mogą uwolnić się włókna azbestowe.

Dotyczy to przede wszystkim wyrobów:

- popękanych,
- skruszonych,
- zwietrzałych,
- silnie zużytych,
- uszkodzonych mechanicznie.

Szczególnie niebezpieczne może być niewłaściwe prowadzenie prac remontowych i rozbiórkowych. Włókna mogą być uwalniane podczas: cięcia, wiercenia, szlifowania, łamania, kruszenia, zrzucania płyt z wysokości, nieprawidłowego demontażu.

Dlatego nie należy samodzielnie naprawiać ani demontować wyrobów zawierających azbest. Przepisy dotyczące bezpiecznego usuwania azbestu wymagają prowadzenia prac w sposób minimalizujący pylenie i emisję włókien do środowiska – m.in. poprzez odpowiednie nawilżanie materiału i, o ile jest to technicznie możliwe, demontaż elementów bez ich uszkodzania.

Czy dach z eternitu trzeba usunąć natychmiast?

Nie każdy dach zawierający azbest wymaga natychmiastowego demontażu. Znaczenie ma przede wszystkim stan techniczny materiału. Wyroby zawierające azbest podlegają ocenie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania.

W zależności od wyniku oceny może być wymagane:

- pilne usunięcie lub zabezpieczenie wyrobu,
- ponowna ocena po roku,
- ponowna ocena po 5 latach.

Nie zmienia to jednak terminu końcowego: wyroby zawierające azbest mogą być użytkowane nie dłużej niż do **31 grudnia 2032 r.**

Dlatego nie warto odkładać decyzji na ostatnią chwilę. Wymiana dachu może wymagać przygotowania finansowego, organizacyjnego, wyboru wykonawcy oraz skoordynowania demontażu starego pokrycia z wykonaniem nowego.

Dlaczego włókna azbestu są groźne dla zdrowia?

Największym zagrożeniem nie jest sam widok płyty azbestowo-cementowej, ale mikroskopijne włókna, które mogą dostać się do powietrza.

Włókna azbestu są tak małe, że nie można ich zobaczyć gołym okiem. Wraz z wdychanym powietrzem mogą przenikać głęboko do układu oddechowego. Organizm ma trudności z ich usuwaniem, dlatego skutki narażenia mogą ujawniać się po bardzo długim czasie – nawet po wielu latach.

Narażenie na włókna azbestu wiąże się przede wszystkim z ryzykiem rozwoju:

- azbestozy (pylicy azbestowej) – przewlekłej choroby prowadzącej do włóknienia płuc,
- raka płuca,
- międzybłoniaka opłucnej lub otrzewnej,
- innych zmian w obrębie opłucnej.

Azbest jest czynnikiem o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka.

Ważne!

Brak kaszlu, duszności lub innych dolegliwości bezpośrednio po kontakcie z azbestem nie oznacza, że niewłaściwa ekspozycja była bezpieczna. Najważniejsza jest profilaktyka – niedopuszczanie do niepotrzebnego uwalniania i wdychania włókien.

Czego absolutnie nie robić z azbestem?

Jeżeli podejrzewasz obecność wyrobów zawierających azbest, **NIE**:

- demontuj ich samodzielnie,
- łam płyt,
- tnij ich,
- wierć w nich,
- szlifuj ich,
- krusz ich,
- zrzucaj płyt z dachu,
- zmiataj powstałego pyłu na sucho,
- wyrzucaj płyt do zwykłego kontenera na odpady,
- mieszaj ich z odpadami budowlanymi lub komunalnymi,
- zakopuj ich na posesji,
- wykorzystuj ponownie starych płyt,
- transportuj ich na własną rękę bez wcześniejszego ustalenia właściwego sposobu postępowania.

Im mniej ingerencji w materiał, tym mniejsze ryzyko uwolnienia włókien.

Bezpieczne usuwanie azbestu – jak wygląda proces?

Demontaż materiałów zawierających azbest nie jest zwykłym remontem. Prace muszą być zaplanowane i wykonane w sposób ograniczający emisję włókien do środowiska.

1. Rozpoznanie i ocena stanu

Na samym początku należy ustalić, czy na terenie nieruchomości znajdują się wyroby zawierające azbest oraz w jakim są stanie. Nie należy robić tego przez samodzielne łamanie, przecinanie czy pobieranie próbek.

2. Kontakt z urzędem gminy lub miasta

Warto sprawdzić: czy azbest został ujęty w ewidencji, jakie dokumenty są wymagane, czy prowadzony jest program usuwania azbestu, czy można uzyskać dofinansowanie, co dokładnie obejmuje pomoc.

3. Wybór odpowiednio przygotowanego wykonawcy

Usunięcie azbestu należy powierzyć wykonawcy przygotowanemu do prowadzenia takich prac, dysponującemu odpowiednim wyposażeniem i przeszkolonymi pracownikami oraz realizującemu wymagane obowiązki związane z postępowaniem z odpadami.

4. Zabezpieczenie terenu

Obszar prowadzenia prac powinien zostać odpowiednio zabezpieczony i oznakowany, a dostęp osób postronnych ograniczony.

5. Demontaż ograniczający pylenie

Materiały powinny być usuwane metodami minimalizującymi powstawanie pyłu. W miarę możliwości elementy demontuje się w całości – bez łamania i kruszenia.

6. Bezpieczne opakowanie

Odpady zawierające azbest muszą zostać odpowiednio zabezpieczone i oznakowane. Nie mogą pozostawać luzem ani być mieszane z innymi odpadami.

7. Transport

Odpady należy przekazać do transportu zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania odpadami.

8. Unieszkodliwienie

Odpady zawierające azbest przekazuje się do miejsca uprawnionego do ich przyjęcia i unieszkodliwienia. Powszechnie stosowaną metodą postępowania jest ich bezpieczne składowanie na przeznaczonych do tego składowiskach.

9. Oczyszczenie miejsca prac

Po zakończeniu demontażu teren należy odpowiednio uporządkować w sposób, który nie powoduje ponownego wzbijania pyłu.

10. Dokumentacja

Właściciel powinien zachować dokumenty potwierdzające prawidłowe wykonanie prac i właściwe zagospodarowanie odpadu.

Masz już zdemontowany eternit na posesji?

Zdemontowane płyty zawierające azbest są odpadami niebezpiecznymi i wymagają specjalnego postępowania.

Jeżeli płyty leżą już na posesji:

- nie łam ich,
- nie krusz,
- nie przecinaj,
- nie próbuj ich ponownie wykorzystywać,
- nie wrzucaj do kontenera na odpady komunalne lub zwykłe odpady budowlane,
- nie zakopuj,
- nie spalaj,
- ogranicz dostęp osób postronnych do miejsca ich składowania.

Nie przepakowuj i nie przenoś płyt bez potrzeby, jeżeli mogłoby to doprowadzić do ich uszkodzenia.

Skontaktuj się z urzędem gminy lub miasta i ustal, czy lokalny program obejmuje odbiór wcześniej zdemontowanych wyrobów zawierających azbest oraz w jaki sposób należy przygotować je do odbioru.

Przy zgłoszeniu mogą być potrzebne informacje dotyczące: miejsca składowania, nieruchomości, z której pochodzi materiał, rodzaju materiału, jego szacunkowej ilości.

Obowiązki właściciela nieruchomości

Posiadanie na nieruchomości wyrobów zawierających azbest wiąże się z określonymi obowiązkami.

Ocena stanu wyrobów

Stan wyrobów zawierających azbest należy oceniać zgodnie z formularzem „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Wynik oceny pozwala określić stopień pilności dalszego działania.

Informacja o wyrobach zawierających azbest

Według przepisów obowiązujących obecnie informację o wyrobach zawierających azbest składa się corocznie do **31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy**.

Gdzie złożyć informację?

Kategoria podmiotu	Organ właściwy do złożenia informacji
Osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą	Właściwy wójt, burmistrz albo prezydent miasta
Pozostali użytkownicy (w tym przedsiębiorcy)	Właściwy marszałek województwa

Informację sporządza się w dwóch egzemplarzach – jeden przekazuje się właściwemu organowi, a drugi przechowuje przez rok, do czasu sporządzenia kolejnej informacji. Jeżeli masz wątpliwości dotyczące formularza lub sposobu jego złożenia, skontaktuj się ze swoim urzędem gminy lub miasta.

Czym jest Baza Azbestowa?

Baza Azbestowa to ogólnopolski system informatyczny służący do gromadzenia informacji o wyrobach zawierających azbest oraz monitorowania realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu.

Baza jest prowadzona przez administrację rządową i stanowi obowiązkowe narzędzie dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Dane do Bazy wprowadzają odpowiednie urzędy na podstawie przekazywanych informacji.

Dzięki Bazie Azbestowej można uzyskać informacje dotyczące m.in.:

- ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest,
- ilości wyrobów już unieszkodliwionych,
- postępów realizacji Programu,
- programów usuwania azbestu,
- podmiotów działających w obszarze usuwania azbestu,
- miejsc przeznaczonych do przyjmowania odpowiednich odpadów.

Mieszkaniec nie musi samodzielnie wprowadzać swoich danych do Bazy Azbestowej.

Czy można otrzymać dofinansowanie na usunięcie azbestu?

Możliwości finansowania zmieniają się w czasie i zależą m.in. od programów realizowanych przez samorządy oraz dostępnych źródeł finansowania. Dlatego pierwszym krokiem powinien być kontakt z urzędem gminy lub miasta.

Warto zapytać:

- czy aktualnie prowadzony jest nabór,
- kto może otrzymać pomoc,
- jakie dokumenty należy złożyć,
- czy program obejmuje demontaż,
- czy obejmuje odbiór materiału już zdemontowanego,
- czy finansowany jest transport,
- czy finansowane jest unieszkodliwienie odpadu,
- czy dofinansowanie obejmuje także nowe pokrycie dachowe.

Ważne!

Nie każdy program finansuje cały remont dachu. Część programów może obejmować wyłącznie koszty związane z bezpiecznym usunięciem, transportem i unieszkodliwieniem materiałów zawierających azbest. Dlatego zawsze należy sprawdzić aktualne zasady konkretnego naboru przed rozpoczęciem inwestycji.

Dlaczego rok 2032 jest tak ważny?

Od 2009 roku w Polsce realizowany jest Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Jego główne cele to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych związanych z obecnością azbestu,
- ograniczenie jego szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Termin **31 grudnia 2032 r.** nie oznacza jednak, że warto czekać z działaniem do ostatniego roku.

Usunięcie azbestu może wymagać: oceny stanu materiału, przygotowania dokumentacji, znalezienia wykonawcy, uzyskania środków finansowych, zaplanowania remontu, wyboru nowego pokrycia dachowego, skoordynowania kilku rodzajów prac.

Im wcześniej zaplanujesz działania, tym łatwiej będzie przeprowadzić je bezpiecznie i zgodnie z obowiązującymi zasadami.

Azbest – fakty i mity

Stwierdzenie	Status	Wyjaśnienie i stan faktyczny
„Każdy dach z eternitu natychmiast truje mieszkańców”	MIT	Nieuszkodzone płyty azbestowo-cementowe nie oznaczają automatycznie natychmiastowego zagrożenia. Ryzyko wzrasta, gdy materiał jest uszkodzony, kruszy się albo zostaje poddany niewłaściwej obróbce.
„Mogę sam zdjąć eternit, jeśli będę ostrożny”	MIT	Demontaż może uwolnić do powietrza włókna azbestowe. Prace należy powierzyć odpowiednio przygotowanemu wykonawcy.
„Najbezpieczniej połamać płyty na mniejsze kawałki”	MIT	Łamanie i kruszenie zwiększa ryzyko uwalniania włókien. Podczas prawidłowego demontażu dąży się do zdejmowania materiału bez jego uszkodzania.
„Azbest występuje tylko na dachach”	MIT	Wyroby zawierające azbest stosowano również na elewacjach, w rurach, izolacjach oraz innych elementach budynków i instalacji.
„Jeżeli nie widzę pyłu, nie ma zagrożenia”	MIT	Włókna azbestowe mogą być niewidoczne gołym okiem.
„Eternit i azbest to dokładnie to samo”	MIT	Azbest jest minerałem. Eternit jest jednym z rodzajów wyrobów, w których azbest był wykorzystywany.

Najczęściej zadawane pytania (FAQ)

Pytanie: Mam stary dach z eternitu. Co powinienem zrobić?

Odpowiedź: Nie uszkadzaj go. Sprawdź jego stan, upewnij się, że wyrób został zgłoszony, oraz skontaktuj się z urzędem gminy lub miasta w sprawie aktualnych programów usuwania azbestu.

Pytanie: Nie wiem, czy płyty zawierają azbest. Czy mogę odłamać kawałek i wysłać do badania?

Odpowiedź: Nie pobieraj próbek samodzielnie. Naruszenie materiału może spowodować uwolnienie włókien. W razie potrzeby skorzystaj z pomocy specjalisty.

Pytanie: Czy mogę samodzielnie zdjąć eternit z garażu?

Odpowiedź: Nie należy samodzielnie demontować wyrobów zawierających azbest. Zleć prace odpowiednio przygotowanemu wykonawcy.

Pytanie: Czy mogę wrzucić kilka płyt eternitu do kontenera na gruz?

Odpowiedź: Nie. Odpady zawierające azbest wymagają specjalnego postępowania i nie mogą być traktowane jak zwykły gruz.

Pytanie: Czy mogę zakopać eternit na własnej działce?

Odpowiedź: Absolutnie NIE.

Pytanie: Czy mogę ponownie wykorzystać stare płyty?

Odpowiedź: Nie należy ponownie wykorzystywać zdemontowanych wyrobów zawierających azbest.

Pytanie: Mam eternit już zdjęty i ułożony na posesji. Co teraz?

Odpowiedź: Nie krusz go ani nie przenoś bez potrzeby. Skontaktuj się z urzędem gminy lub miasta i sprawdź zasady jego bezpiecznego odbioru.

Pytanie: Czy gmina zapłaci za nowy dach?

Odpowiedź: Nie zawsze. Zakres dofinansowania zależy od konkretnego programu. Program może obejmować np. demontaż, transport i unieszkodliwienie azbestu, ale niekoniecznie zakup i wykonanie nowego pokrycia dachowego.

Pytanie: Do kiedy azbest musi zostać usunięty?

Odpowiedź: Zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami wyroby zawierające azbest mogą być wykorzystywane nie dłużej niż do 31 grudnia 2032 r.

Najważniejsza zasada

**NIE NARUSZAJ – ZGŁOŚ – SPRAWDŹ
WSPARCIE – ZLEĆ SPECJALIŚCIE**

Jeżeli podejrzewasz obecność azbestu: nie łam, nie tnij, nie wierć, nie szlifuj i nie demontuj materiału samodzielnie. Skontaktuj się z urzędem swojej gminy lub miasta, sprawdź obowiązki i dostępne możliwości wsparcia, a demontaż powierz odpowiednio przygotowanemu wykonawcy. Azbest trzeba usunąć. Najważniejsze, aby zrobić to bezpiecznie – dla siebie, swoich bliskich, sąsiadów i środowiska.

Przydatne informacje i źródła

Więcej informacji można znaleźć:

- w Bazie Azbestowa (bazaazbestowa.gov.pl),
- na stronach Ministerstwa Rozwoju i Technologii dotyczących Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
- na stronie Głównego Inspektoratu Sanitarnego,
- w urzędzie właściwej gminy lub miasta,
- na stronach Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- na stronach Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Polska bez azbestu – działamy razem!

Bezpieczne usunięcie azbestu jest wspólnym zadaniem administracji publicznej, właścicieli nieruchomości i profesjonalnych wykonawców.

2032 rok jest coraz bliżej. Nie czekaj do ostatniego momentu.

1. Sprawdź swoją nieruchomość.
2. Zadbaj o wymagane zgłoszenia.
3. Sprawdź możliwości dofinansowania.
4. Zaplanuj bezpieczne usunięcie azbestu.